

Na osnovu člana 15 stav 2 i člana 16 stav 6 Zakona o organskoj proizvodnji ("Službeni list CG", broj 56/13), Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja donijelo je

Pravilnik o bližim pravilima i uslovima organske proizvodnje za životinje akvakulture i morske alge*

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 84/2017 od 15.12.2017. godine, a stupio je na snagu 23.12.2017.

* U ovaj pravilnik prenijete su odredbe Regulative Komisije (EK) br 889/2008 od 5. septembra 2008. godine o detaljnim pravilima za sprovođenje Regulative Savjeta 834/2007.

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se bliža pravila i uslovi organske proizvodnje za životinje akvakulture i morske alge.

Član 2

Životinje akvakulture u smislu ovog pravilnika su ribe i drugi vodeni organizmi (školjke i rakovi).

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) obnovljivi izvori energije su energija vodotokova, vjetra, neakumulirana sunčeva energija, biomasa i geotermalna energija;
- 2) mrestilište je mjesto za razmnožavanje, izlijevanje i uzgoj riba i drugih vodenih organizama u ranim fazama životnog ciklusa;
- 3) rastilište je faza u proizvodnji između mrestilišta i faze rasta, koja se završava u prvoj trećini proizvodnog ciklusa, osim vrsta koje prolaze postupak smoltifikacije;
- 4) polikultura u okviru akvakulture i proizvodnje morskih algi je gajenje dvije ili više vrsta akvakulture i morskih algi sa različitim trofičkim nivoa, a u okviru iste proizvodne jedinice;
- 5) proizvodni ciklus u okviru akvakulture i proizvodnje morskih algi je životni ciklus riba i drugih vodenih organizama, odnosno morskih algi od najranije faze života do klanja, odnosno berbe;
- 6) gustina držanja je masa živih životinja po kubnom metru vode u bilo kojoj fazi rasta i razvoja, odnosno masa po kvadratnom metru površine u slučaju ribe list i škampa;
- 7) proizvodna jedinica je ribnjak, sistem za akvakulturu i proizvodnju morskih algi, dio vodotoka ili ribolovnog mora.

Član 4

Uzgoj životinja akvakulture i morskih algi u organskoj proizvodnji može se obavljati na lokacijama koje nijesu izložene zagađivanju proizvoda ili materija koje nijesu dozvoljene u organskoj proizvodnji.

Organske proizvodne jedinice treba da imaju odvojeni sistem za distribuciju vode i da se nalaze na odgovarajućoj udaljenosti od obale radi zaštite od uticaja plime, toka vode i neorganskih proizvodnih jedinica.

Organske i neorganske proizvodne jedinice za uzgoj životinja akvakulture i uzgoj mladi (mrestilišta i rastilišta), mogu se nalaziti na istoj lokaciji ukoliko su ispunjeni uslovi iz stava 2 ovog člana i ako se na proizvodnim jedinicama odvijaju različite faze proizvodnje.

Član 5

Prilikom uzgoja životinja akvakulture i morskih algi koriste se obnovljivi izvori energije i reciklirani materijali, a rezidualna toplota koristi se iz obnovljivih izvora.

Ribnjaci za proizvodnju riba ili drugih vodenih organizama treba da budu opremljeni prirodnim, biološkim ili mehaničkim filterima za sakupljanje otpada, a mogu se koristiti morske alge i/ili školjke i alge koje utiču na poboljšanje kvaliteta otpadnih voda.

Član 6

Za uzgoj životinja akvakulture metodama organske proizvodnje koriste se autohtone vrste riba i drugih životinja, radi dobijanja sojeva koji imaju sposobnost dobre adaptacije na uslove proizvodnje, koji su dobrog zdravlja i imaju

sposobnost dobrog iskorišćavanja izvora hrane, pod uslovom da se odabirom vrsta ne izazove značajna šteta na divlje vrste.

Član 7

Za uzgoj organskih riba na proizvodnoj jedinici koristi se organska mlad.

Za potrebe razmnožavanja ili poboljšanja genetskog materijala u organsku proizvodnu jedinicu mogu se uvesti divlje ulovljene životinje ili životinje iz neorganske proizvodnje, ako životinje iz organske akvakulture nijesu dostupne.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, životinje koje su uvedene u organsku proizvodnu jedinicu treba da se uzgajaju u skladu sa pravilima organske proizvodnje najmanje tri mjeseca prije nego što se uvedu u priplod.

Divlja mlad iz stava 2 ovog člana može se koristiti:

1) kada prilikom punjenja ribnjaka, kaveznih sistema ili zatvorenih sistema vodom iz prirodnih izvora dođe do ulaska mlađi ili larvi riba i rakova;

2) za uzgoj evropske staklaste jegulje, ako ne postoji sistem vještačkog razmnožavanja jegulje;

3) za sakupljanje ikre divljih vrsta, osim evropske staklaste jegulje za uzgoj u ekstenzivnoj akvakulturi u močvarnim područjima (ribnjaci sa slanom vodom, područja pod uticajem plime i osjeke i obalne lagune i zatvoreni nasipi) pod uslovom da se:

- sakupljanje vrši u svrhu poribljavanja; i

- ribe hrane isključivo hranom koja je prirodno dostupna u okruženju.

Član 8

Uzgoj životinja akvakulture vrši se:

1) u prostoru koji je dovoljan za boravak prema potrebama te vrste;

2) u vodi dobrog kvaliteta, sa dovoljnim sadržajem kiseonika, prema potrebama te vrste;

3) na odgovarajućoj temperaturi i količini svjetlosti prilagođenoj potrebama te vrste i geografskoj lokaciji;

4) na dnu koje ima prirodne karakteristike za uzgoj slatkovodnih riba;

5) na dnu od prirodne zemlje u slučaju gajenja šarana.

Uzgoj riba i drugih vodenih organizama treba da odgovara gustini držanja u proizvodnoj jedinici, u skladu sa Prilogom 1.

U sistemu za proizvodnju riba i drugih vodenih organizama protok i fizičko-hemijski parametri vode treba da obezbjeđuju zdravlje i dobrobit životinja.

Sistem za proizvodnju riba i drugih vodenih organizama treba da bude projektovan, lociran i da se njime rukovodi na način da se bježanje životinja akvakulture svede na najmanju mjeru.

U slučaju da dođe do bježanja riba ili rakova iz sistema za proizvodnju, preduzimaju se mjere hvatanja odbjeglih životinja radi smanjenja uticaja na lokalni ekosistem.

Član 9

Zatvorena recirkulacija vode u objektima za proizvodnju životinja akvakulture može se koristiti samo u slučaju mrestilišta i rastilišta ili proizvodnje vrsta koje se koriste kao hrana za životinje iz organske proizvodnje.

Organske proizvodne jedinice za uzgoj čije je dno od prirodne zemlje treba da ispunjavaju sljedeće uslove:

1) da se vrši kontrola protoka i kvaliteta vode, uključujući vodu koja ulazi i izlazi iz sistema; i

2) da najmanje 5% periferne oblasti (dodirna površina kopna i vode) ima prirodnu vegetaciju.

Sistem za organski uzgoj životinja akvakulture na moru treba da:

1) bude smješten na mjestu gdje su protok vode, dubina i izmjena vodene mase takvi da se uticaj morskog dna i okolne vodene mase svede na najmanju mjeru;

2) u odnosu na izloženost okolini ima odgovarajuće projektovan, izgrađen i održavan kavez za držanje.

Prirodni izvor vode može da se koristi za zagrijavanje ili hlađenje u svim fazama proizvodnje, dok je vještačko zagrijavanje ili hlađenje vode moguće jedino u slučaju mrestilišta i rastilišta.

Član 10

Rukovanje životinjama iz akvakulture vrši se sa pažnjom, uz upotrebu odgovarajuće opreme, kako bi se izbjegao stres i fizičko oštećenje.

Prilikom rukovanja matičnim jatom, može se prema potrebi koristiti anestezija radi izbjegavanja stresa i fizičkog oštećenja.

Za organsko uzgajanje životinja akvakulture može se koristiti vještačko osvjjetljenje:

1) za produžavanje dnevne svjetlosti koje ne smije da prekorači maksimum od 16 sati dnevno u cilju poštovanja etoloških potreba, geografskih uslova i zdravlja gajenih životinja, osim ako se vještačko osvjjetljenje ne koristi u reproduktivne svrhe;

2) radi izbjegavanja promjena intenziteta osvjjetljenja koje djeluje uznemirujuće i može se koristi prigušeno svijetlo ili svijetlo u pozadini.

Aeracija vode može se vršiti kada postoji zdravstvena potreba i u kritičnim periodima reprodukcije ili transporta i to:

- 1) prilikom porasta temperature, pada atmosferskog pritiska ili zagađenja;
- 2) prilikom uzorkovanja ili sortiranja; i
- 3) u slučaju obezbjeđivanja opstanka riba i drugih vodenih organizama.

Mehanički aerator, kojima se vrši aeracija vode, napajaju se iz obnovljivih izvora energije.

Član 11

Karnivorne životinje akvakulture hrane se hranom koja potiče od:

- 1) riba i drugih vodenih organizama iz organske proizvodnje;
- 2) ribljeg brašna i ribljeg ulja iz organske proizvodnje;
- 3) ribljeg brašna, ribljeg ulja i sastojaka porijeklom od riba koje su namijenjene za ljudsku ishranu;
- 4) hraniva biljnog i životinjskog porijekla iz organske proizvodnje.

Prilikom ishrane karnivornih životinja akvakulture u obrok može biti uključeno najviše 60% biljnih proizvoda iz organske proizvodnje.

U dnevnom obroku lososa i pastrmke može se koristiti, prema fiziološkim potrebama, astaksantin koji potiče iz organske proizvodnje, a ukoliko astaksantin iz organske proizvodnje nije dostupan, može se koristiti astaksantina iz *Phaffia* gljivica i drugih prirodnih izvora.

Histidin proizveden fermentacijom može se upotrebljavati u obroku za salmonide radi zadovoljavanja prehrambenih potreba ribe i sprečavanja nastanka očne mrežice.

Član 12

Prirodnom hranom iz bara i jezera mogu se hraniti:

- 1) šarani (*Cyprinidae*) i druge vrste koje se gaje u polikulturi, uključujući grgeča, štuku, soma, vrste roda *Coregonus* i jesetru;
- 2) škampi (*Penaeidae*) i slatkovodne kozice (*Macrobrachium spp.*); i
- 3) tropske ribe slatkih voda *Chanos chanos*, *Oreochromis spp.* i *Pangasius spp.*

Ako prirodna hrana iz stava 1 ovog člana nije dostupna u dovoljnoj količini, za ishranu se može koristiti hrana biljnog porijekla iz organske proizvodnje koja je uzgajana na sopstvenom uzgajalištu ili morske alge.

Ako se za ishranu soma (*Pangasius spp.*) pored hrane iz stava 1 ovog člana koristi hrana iz stava 2, u obrok se može uključiti najviše 10% ribljeg brašna ili ribljeg ulja, a za škampe (*Penaeidae*) i slatkovodne kozice (*Macrobrachium spp.*) u obrok se može uključiti najviše 25% ribljeg brašna i 10% ribljeg ulja.

Kao dopuna u ishrani kozica može se upotrebljavati organski holesterol ili neorganski holesterol dobijen iz vune, školjki ili drugih izvora, ukoliko organski holesterol nije dostupan.

U uzgoju larvi, kao hrana za životinje mogu se upotrebljavati neorganski fitoplankton i zooplankton.

Član 13

Organska proizvodnja školjki može se obavljati u istoj vodenoj sredini kao i organska proizvodnja riba, morskih algi i puževa, odnosno u polikulturi.

Organska proizvodnja školjki vrši se u vodenim sredinama koje su:

- 1) označene stubovima i plovcima, u kojima su obezbijeđene mreže i kavezi za zadržavanje školjki;
- 2) uređene tako da ne ugrožavaju opstanak ostalih vrsta životinja.

Član 14

U organskoj proizvodnji školjki može se koristiti divlje sjeme za uzgoj školjki koje ne potiče iz organskih proizvodnih jedinica, pod uslovom da potiče iz:

- 1) vodene sredine u kojoj ne postoji mogućnost njegovog opstanka tokom zime ili vodene sredine u kojoj količina sjemena prevazilazi potrebe ekosistema; i
- 2) prirodne vodene sredine.

Školjke (*Crassostrea gigas*) se uzgajaju selekciono, kako bi se smanjio mrijest u divljini.

Član 15

Prilikom uzgoja školjki, radi kontrolisanja štetnih organizama tokom proizvodnog ciklusa, štetni organizmi se mogu jednom tretirati rastvorom kreča, a u slučaju da štetni organizmi izazivaju zagađenje vodene sredine, ti organizmi se uklanjaju fizički iz proizvodne jedinice.

Organski uzgoj školjki vrši se u skladu sa Prilogom 1.

Gajenje školjki na dnu vodene sredine dozvoljeno je samo ako se na mjestima sakupljanja i rasta ne utiče na životnu sredinu.

Član 16

Školjke kamenice mogu se organski uzgajati u vrećama na skelama.

Školjke kamenice se postavljaju u ležišta u pravcu plime kako bi proizvodnja bila optimalna, a konstrukcije na kojima se uzgajaju kamenice se postavljaju tako da se izbjegne formiranje brane duž obale.

Organski uzgoj školjki kamenica vrši se u skladu sa Prilogom 1.

Član 17

Prevenција bolesti životinja akvakulture zasniva se na držanju životinja u optimalnim uslovima koji se obezbjeđuju odgovarajućim izborom lokacije, uređenjem proizvodne jedinice, redovnim čišćenjem i dezinfekcijom objekata uz korišćenje visokokvalitetne hrane, održavanje odgovarajuće gustine prilikom držanja i selekcije vrsta i sojeva.

U organskoj proizvodnji životinja akvakulture u cilju prevencije bolesti, sprovode se sljedeće mjere:

1) uklanjanje nepojeđene hrane, fecesa i uginulih životinja kako bi se izbjeglo privlačenje insekata ili glodara, a rizik od bolesti sveo na najmanju mjeru;

2) primjena ultraljubičastog zračenja i ozona u mrestilištima i rastilištima;

3) korišćenje riba čistača, slatke i morske vode i rastvora natrijum hlorida, za biološku kontrolu ektoparazita.

Poslije svakog proizvodnog ciklusa, a prije ponovnog korišćenja, vrši se pražnjenje i dezinfikovanje kaveza i drugih konstrukcija koji se koriste u proizvodnji u otvorenom moru, kada se u proizvodnji koriste rezervoari, ribnjaci i kavezi, osim za uzgoj školjki.

Za čišćenje i dezinfekciju objekata iz stava 1 ovog člana mogu se koristiti sredstva data u Prilogu 2.

Član 18

Za liječenje životinja akvakulture mogu se koristiti supstance biljnog, životinjskog ili mineralnog porijekla u homeopatskom rastvoru, biljke i njihovi ekstrakti koji nemaju anestetički efekat i elementi u tragovima, metali, prirodni imunostimulansi i probiotici.

Ako upotreba supstanci iz stava 1 ovog člana nije djelotvorna u liječenju bolesti, mogu se koristiti alopatski tretmani, uključujući i antibiotike, koji se koriste dva puta godišnje, odnosno jedan tretman godišnje kada se radi o životinjama čiji je proizvodni ciklus kraći od jedne godine.

U slučaju da alopatski tretmani nijesu korišćeni u skladu sa stavom 2 ovog člana, životinje akvakulture se ne mogu stavlјati u promet kao organski proizvodi.

Liječenje protiv parazita vrši se u dva tretmana godišnje, odnosno jedan tretman godišnje kada je proizvodni ciklus kraći od 18 mjeseci, isključujući tretman koji je dio obaveznog programa zdravstvene zaštite.

Nakon sprovođenja alopatskih veterinarskih tretmana i tretmana protiv parazita iz st. 2 i 4 ovog člana, kao i tretmana koji su obuhvaćeni obaveznim programom zdravstvene zaštite životinja, period karence traje dvostruko duže u odnosu na period karence u neorganskoj proizvodnji u skladu sa uputstvom proizvođača lijeka, a u slučaju da period karence nije određen uputstvom proizvođača lijeka, period karence traje 48 sati.

U slučaju liječenja veterinarskim medicinskim proizvodima, prije stavljanja u promet životinja akvakulture, obavještava se kontrolno tijelo, a tretirane životinje se obilježavaju.

Član 19

Prelazni period za prelazak sa neorganske proizvodnje akvakulture na organsku proizvodnju akvakulture iznosi:

1) 24 mjeseca, za objekte koji se ne mogu isušiti, očistiti i dezinfikovati;

2) 12 mjeseci, za objekte koji se mogu isušiti;

3) šest mjeseci, za objekte koji se mogu isušiti, očistiti i dezinfikovati;

4) tri mjeseca, za objekte u otvorenom sistemu, uključujući i objekte za proizvodnju školjki.

Član 20

Obnova organske proizvodne jedinice životinjama akvakulture iz neorganske proizvodnje, može se vršiti pod uslovom da se posljednje dvije trećine trajanja proizvodnog ciklusa odvijaju po metodama organske proizvodnje.

Obnova iz stava 1 ovog člana može se izvršiti usljed visoke smrtnosti životinja akvakulture koje su nastale:

1) prirodnim katastrofama;

2) elementarnim nepogodama;

3) iznenadnim promjenama kvaliteta i količine vode za koje uzgajivač nije odgovoran;

4) zbog bolesti životinja akvakulture;

5) zbog kvarova ili uništenjem proizvodnih objekata za koje uzgajivač nije odgovoran.

Član 21

Prilikom uzgoja morskih algi koriste se samo hranljive materije koje se prirodno nalaze u okruženju ili materije iz proizvodne jedinice za uzgoj životinja akvakulture, koje se nalaze u blizini kao dio polikulture.

Za proizvodnju morskih algi u objektima na kopnu gdje se koriste spoljni izvori hranljivih materija, nivo materija u otpadnoj vodi treba da bude isti ili niži nego u vodi koja se uliva i mogu se koristiti samo sredstva za ishranu bilja, biljnog ili mineralnog porijekla utvrđena posebnim propisom.

Broj jedinki u kulturi ili intenzitet proizvodnje morskih algi treba da održava cjelovitost vodenog okruženja, kako bi se obezbijedilo da maksimalna količina morskih algi koja se može proizvoditi bez negativnih efekata na životnu sredinu bude u propisanim granicama.

Užad i druga oprema koja se koristi za proizvodnju morskih algi mogu se ponovo koristiti ili reciklirati.

Prelazni period za mjesto sakupljanja morskih algi je šest mjeseci.

Prelazni period za proizvodnu jedinicu koja se koristi za proizvodnju morskih algi je duži od šest mjeseci ili jedan puni proizvodni ciklus.

Član 22

Berba divljih morskih algi vrši se na održiv način kako ubrana količina ne bi imala značajan uticaj na stanje u vodenom okruženju.

Mjere koje se sprovode prilikom berbe morskih algi (tehnika berbe, minimalna veličina, uzrast, reproduktivni ciklusi i veličina preostalih morskih algi) treba da obezbijede obnavljanje morskih algi.

Član 23

Čišćenje opreme i objekata za proizvodnju morskih algi vrši se fizičkim ili mehaničkim putem, a ako je potrebno dodatno čišćenje mogu se koristiti samo supstance date u Prilogu 2.

Organizmi koji su obrasli proizvodnu jedinicu morskih algi uklanjaju se fizičkim putem ili ručno.

Član 24

Prilozi 1 i 2 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Član 25

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 320-2221/17-3

Podgorica, 7. decembra 2017. godine

Ministar,
mr **Milutin Simović**

NAPOMENA REDAKCIJE: Priloge u PDF formatu možete preuzeti klikom na sledeći link:

Prilozi